

УДК 330.115:519.856

*Юрчик Галина Миколаївна****ВПЛИВ ЦИКЛІЧНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
НА РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті узагальнено основні теоретичні концепції до визначення та класифікації видів економічних циклів; проведено аналітичні дослідження циклічності розвитку національної економіки; обґрунтовано напрями впливу економічних циклів на попит, пропозицію та рівень заробітної плати як основних складових ринку праці; проведено статистичне дослідження закономірностей функціонування національного ринку праці відповідно до закону Оукена.

Ключові слова: економічний цикл, ринок праці, криза, економічне піднесення, ВВП, безробіття, зайнятість, заробітна плата.

Вступ. Одним із проявів ринкового саморегулювання є циклічність економічного розвитку. Дослідження економічної динаміки постійно перебувають у центрі уваги не лише економістів, але й політиків, адже від якості відповідних оцінок та прогнозів залежить ґрунтовність стратегічних рішень на макро- та мікро- рівнях. Економічна динаміка супроводжується істотними змінами у кон'юктурі ринку капіталу, споживчих товарів і послуг, технологій, сировини і матеріалів, праці. Особливо відчутний і соціально значимий вплив циклічності економічного розвитку чинить на ринок праці, функціонування якого визначає рівень зайнятості та безробіття, оплати праці. Більше того, кризові явища в економіці, впливаючи на кон'юктуру ринку праці, зумовлюють зниження рівня життя населення, наростання соціальної напруги та соціально небезпечних явищ (безробіття, злочинність, алкоголізм, наркоманія тощо). Дослідженню економічних циклів присвячена значна кількість наукових досліджень. Зокрема, значний науковий доробок з відповідної проблематики присвячений діагностиці та прогнозуванню економічних циклів і криз, антициклічному регулюванню економіки.

Постановка задачі. За минулі роки виявлені певні закономірності коливань економічної кон'юктури, однак ця тема і до тепер залишається актуальною. Адже багато аспектів цієї комплексної наукової проблеми залишаються недостатньо розкритими. Зокрема, потребують подальшого дослідження методи діагностики економічних циклів, методологічні засади антициклічного регулювання в умовах глобалізації. Проте, особливо актуальною проблемою є обґрунтування впливу циклічності економічного розвитку на національний ринок праці.

Результати. Циклічність економічного розвитку є проявом саморегулювання економіки, відображенням інноваційних зрушень і соціального розвитку суспільства. Показово, що у світовій економічній літературі немає єдиного підходу до визначення природи економічних циклів (рис. 1).

**Галина Миколаївна Юрчик* – канд. екон. наук, доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва, Національний університет водного господарства та природокористування g.m.urchik@nuwm.edu.ua

Рис. 1. Теорії економічних циклів за причинами їх виникнення

Джерело: побудовано автором.

Усе ж більшість науковців причини циклічності економічного розвитку вбачають у змінах в суспільному виробництві та сфері обігу. В той же час, значна когорта науковців природу економічних циклів пов'язує із неекономічними чинниками (природні явища, суспільні настрої та імпульси/шоки).

Сучасні економічні підходи дозволяють виділити близько 1380 видів циклів, що мають відношення до економіки. Однак, найважливішою та найпоширенішою ознакою для класифікації економічних циклів є їх тривалість, за якою цикли прийнято поділяти на коротко-, середньо- та довгострокові (табл. 1).

Найбільш короткотривалими є так звані цикли Кітчина, в основі яких лежать зміни в оборотних коштах і товарно-матеріальних запасах. У рамках ідентифікації середньострокових циклів можна виділити два підходи – Жугляра та Кузнеца. Причиною циклічних коливань економіки відповідно до концепції Жугляра є зміна інвестиційної активності та перерозподіл капіталу. У той же час, за С. Кузнецом, природа середньострокових економічних циклів пов'язана із демографічними змінами та змінами в будівельній галузі. Найтривалішими поміж економічних циклів є так звані довгі хвилі Кондратьєва, головною рушійною силою яких є радикальні технологічні зміни, економічне освоєння нововведень тощо.

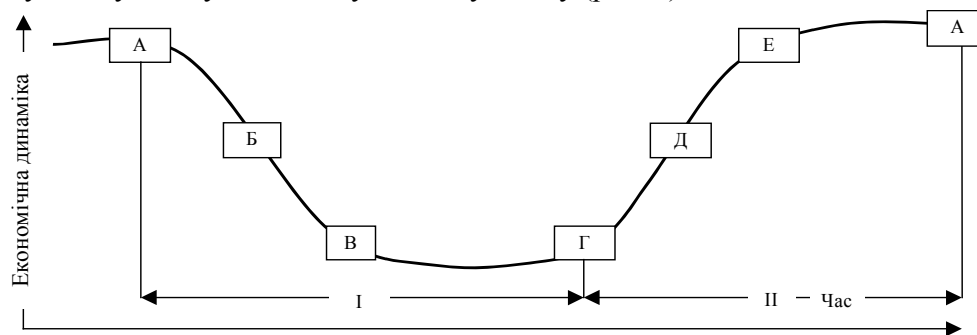
Таблиця 1

КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ ЗА ЇХ ТРИВАЛІСТІЮ

Види економічних циклів		Характеристика
Короткострокові цикли	Цикли Кітчина (цикли запасів, фінансові цикли)	→ 3–5 річні цикли; → короткострокові кон'юнктурні коливання, які виникають у результаті змін в оборотних коштах, тобто в запасах товарно-матеріальних цінностей
Середньострокові цикли	Цикли Жугляра (промислові або ділові цикли, бізнес-цикли)	→ 7–12 річні інвестиційні цикли; → причини виникнення: порушення вкладень капіталу в активні елементи основного капіталу (засоби та знаряддя праці); перерозподіл капіталу між галузями; зміна грошово-кредитних чинників
	Цикли Кузнеца (будівельні або демографічні цикли)	→ 15–25 річні будівельні цикли; → виникають у зв'язку із демографічними процесами та змінами у сфері будівництва
Довгі цикли	Хвилі Кондратьєва (К-хвилі)	→ 40-60 річні цикли; → причина виникнення: технічні та науково-технічні революції, що викликають радикальні зміни в технологічній базі виробництва; зміни в інфраструктурі та джерел енергії; зміни підготовки робочої сили

Джерело: узагальнено автором на основі [11].

Попри відмінності у тривалості, усі економічні цикли складаються з одних і тих самих фаз: криза, депресія, поживлення (зростання, піднесення), пік (бум). При цьому межах циклу традиційно виокремлюють дві протилежні стадії – низхідну/знижувальну й висхідну/підвищувальну (рис. 2).

Ланки економічної динаміки	Зв'язок	Фази економічного динаміки	Зв'язок	Стадії економічної динаміки
Спад/рецесія (АБ)	→	Кризовий спад (АВ)	→	Знижувальна (I)
Криза (БВ)				
Депресія/економічне дно (ВГ)	→	Депресія/застій, Стагнація (ВГ)		
Поживлення (ГД)	→	Зростання (ГЕ)	→	Підвищувальна (II)
Підйом (ДЕ)				
Пік/бум (ЕА)	→	Бум економічної активності (ЕА)		

Рис. 2. Складові економічного циклу

Більшість дослідників не розглядають розвиток України з позиції теорії довгих циклів, оскільки: 1) для аналізу необхідні однорідні достовірні дані як мінімум за 100–150 років; 2) країна тільки в ХХ ст. змінила три різні економічні моделі розвитку. З огляду на це, статистично можливим і доцільним є аналіз циклічності розвитку економіки України з часу здобуття незалежності.

Визначальним макроекономічним показником розвитку будь-якої держави є ВВП. Однак, для дослідження макроекономічної динаміки слід оперувати не номінальним ВВП, а реальним. Взаємозв'язок між номінальним і реальним ВВП відображає дефлятор ВВП:

$$\text{Індекс-дефлятор ВВП} = \text{ВВП}_{\text{номінальний}} / \text{ВВП}_{\text{реальний}} \quad (1)$$

З формули (1) можна розрахувати індекс реального ВВП ($I_{\text{ввпр}}$):

$$I_{\text{ввпр}} = I_{\text{ввпн}} / \text{Індекс-дефлятор ВВП}, \quad (2)$$

де $I_{\text{ввпн}}$ – індекс номінального ВВП.

Результати розрахунків приросту реального ВВП в Україні відображено в табл. 2. Як бачимо, реальний ВВП в Україні протягом 1991–2015 рр. постійно змінювався. При цьому, якщо номінальний ВВП протягом досліджуваного періоду незмінно збільшувався, то реальний ВВП в окремі роки демонстрував протилежну динаміку.

Таблиця 2

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Рік	ВВП у фактичних цінах	Індекс-дефлятор ВВП	Індекс номінального ВВП	Приріст реального ВВП, %
	млн грн (до 1996 р. – млрд крб)			
1990	167	-	-	-
1991	299	196,2	179,0	-8,7
1992	5033	1866	1683,3	-9,8
1993	148273	3435,4	2946,0	-14,2
1994	1203769	1053,5	811,9	-22,9
1995	5451642	515,5	452,9	-12,1
1996	81519	166,2	x	-
1997	93365	118,1	114,5	-3,0
1998	102593	112,1	109,9	-2,0
1999	130442	127,3	127,1	-0,1
2000	176128	X	135,0	-
2001	211175	110,2	119,9	8,8
2002	234138	105,3	110,9	5,3
2003	277355	108,2	118,5	9,5
2004	357544	115,3	128,9	11,8
2005	457325	124,1	127,9	3,1

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5
2006	565018	114,9	123,5	7,5
2007	751106	122,8	132,9	8,3
2008	990819	129	131,9	2,3
2009	947042	112,6	95,6	-15,1
2010	1120585	113,7	118,3	4,1
2011	1349178	114,2	120,4	5,4
2012	1459096	108	108,1	0,1
2013	1522657	104,3	104,4	0,1
2014	1586915	115,9	104,2	-10,1
2015	1979458	138,4	124,7	-9,9

Джерело: розраховано автором на основі [12].

Графічний аналіз закономірностей зміни реального ВВП засвідчив, що економіка незалежної України характеризується низкою циклів. Зокрема, рис. 3 чітко демонструє, що з 1994 по 2015 рр. економічний розвиток України змінювався відповідно до так званого середньострокового циклу Кузнеця (тривалість – 20 років). Причиною відповідних циклічних коливань, за С. Кузнецом, є демографічні процеси та тенденції розвитку будівельної галузі. Розрахунок коефіцієнта кореляції між реальним ВВП і коефіцієнтом природного приросту населення засвідчив наявність між ними досить щільного, проте оберненого зв'язку ($R=-0,5502$). У той же час, між обсягом будівельних послуг і будівельної продукції та реальним ВВП існує дуже щільний прямий зв'язок ($R=0,842$). Тобто, гіпотеза С. Кузнеця набула статистичного підтвердження в економіці України.

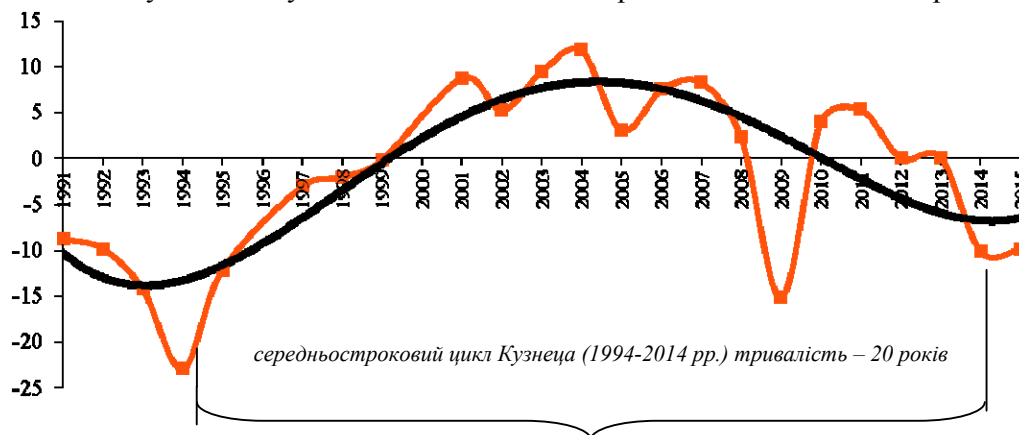

Рис. 3. Закономірність зміни реального ВВП в Україні відповідно до циклу Кузнеця (1994–2014 рр.)

Джерело: побудовано автором на основі [5].

Відповідно до концепції Жугляра економічна динаміка характеризується так званими середньостроковими циклами (від 7 до 12 років), причиною яких є зміна інвестиційної активності, перерозподіл капіталу. Як засвідчили статистичні дані (рис. 4), динаміка реального ВВП в Україні протягом 1991–2015 рр. характеризується наявністю двох «критичних» точок (так зване економічне «дно»), які дозволили виявити два середньо-строкових цикли Жугляра в національній економіці. Показово, що відповідно до циклу Жугляра у 2014–2015 рр. національна економіка мала б демонструвати зростання. Проте в дійсності непередбачені внутрішні та зовнішні чинники (революційні дії, зміна зовнішньополітичного вектору, військова турбулентність тощо) зумовили падіння реального ВВП поза циклічним трендом.

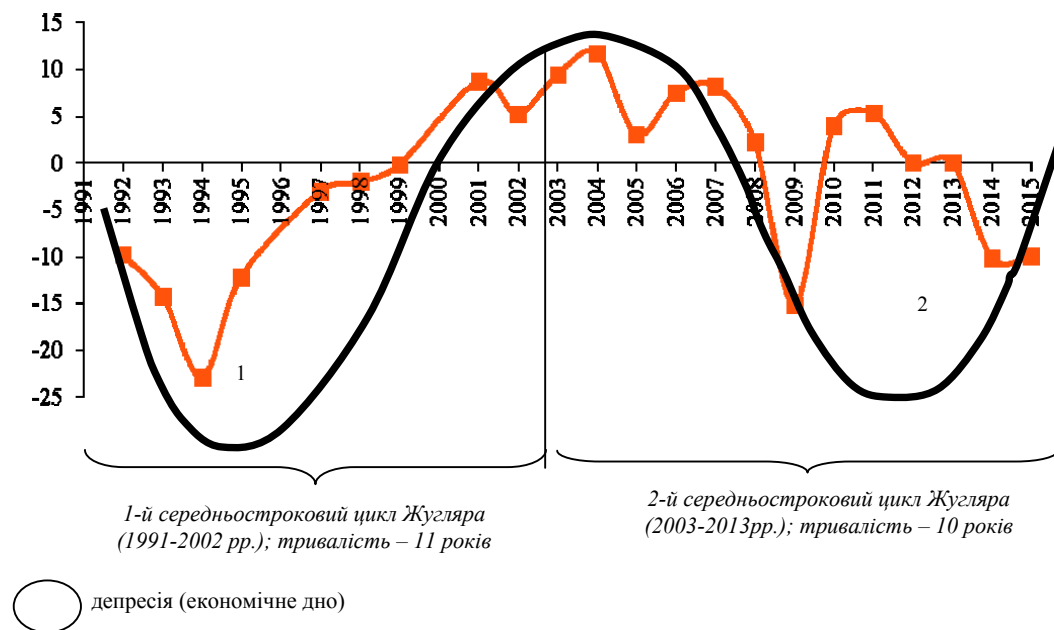

Рис. 4. Середньострокові економічні цикли в Україні (відповідно до концепції Жугляра), 1991–2015 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [5].

Кореляційний аналіз наявності взаємозв'язку між динамікою реального ВВП і капітальними інвестиціями (рис. 5) демонструє наявність досить щільного зв'язку між відповідними показниками ($R=0,791$). Тобто, концепція Жугляра, у відповідності з якою в основі середньострокових циклів лежить фактор зміни інвестиційної активності, підтвердилась.

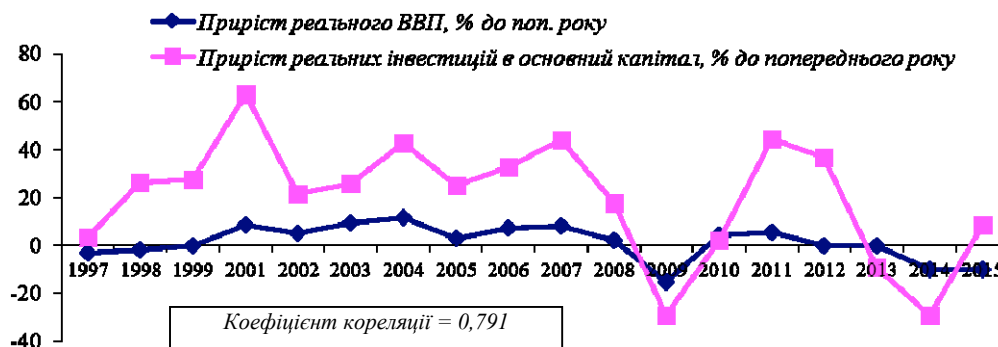

Рис. 5. Взаємозв'язок між реальним ВВП та інвестиціями в основний капітал в Україні (відповідно до концепції Жугляра), 1997–2015 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [5].

Окрім наявності довго- та середньострокових економічних циклів, варто провести статистичне дослідження наявності короткострокових циклів у національній економіці (так звані цикли Кітчина). Відповідно до концепції Кітчина короткострокові цикли зазвичай охоплюють часовий період у 3–5 років. Як свідчить рис. 6, зміна реального ВВП України протягом 1991–2015 рр. характеризується наявністю 5 короткострокових циклів Кітчина:

- 1-й цикл (1991–1996 рр.) тривалістю 6 років знаменувався від'ємним приростом реального ВВП;
- 2-й цикл (1997–2001 рр.) тривав 5 років і характеризувався зростанням реального ВВП до 2000 р. та його зниженням у 2001 р.;
- 3-й цикл (2002–2005 рр.) тривав 4 роки, протягом яких зростання та зниження реального ВВП відбувалося відповідно протягом 2002–2003 рр. та 2004–2005 рр.;
- 4-й цикл (2006–2009 рр.) тривав 4 роки та знаменувався різким падінням реального ВВП у 2009 р. (співпадає з так званою світовою фінансово-економічною кризою);
- 5-й цикл (2009–2014 рр.) тривав 5 років і характеризувався економічним падінням у 2014 р.

Причиною виникнення короткострокових циклів в економіці Кітчін вбачав зміни в оборотних коштах і в запасах товарно-матеріальних цінностей. Як демонструє графічний і кореляційний аналіз (рис. 7), в Україні спостерігається досить тісний зв'язок між динамікою реального ВВП та оборотними активами (коефіцієнт кореляції = 0,533), рентабельністю господарської діяльності (коефіцієнт кореляції = 0,697). Тобто, чим більші оборотні активи та вищий рівень рентабельності мають місце в економіці, тим вищий рівень економічного зростання і навпаки.

Таким чином, в економічному розвитку України з часу здобуття незалежності чітко виділяється один середньостроковий цикл Кузнеца (1994–2014 рр.); два середньострокових цикли Жугляра (1991–2002; 2003–2013 рр.); п'ять коротко-

строкових цикли Кітчина (1991–1996; 1997–2001; 2002–2005; 2006–2009; 2009–2014 рр.).

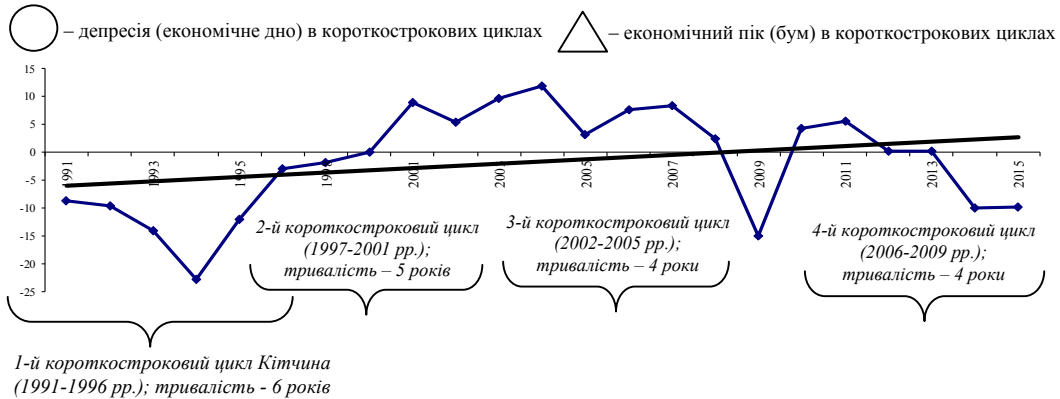

Рис. 6. Короткострокові економічні цикли в Україні (відповідно до концепції Кітчона), 1991–2015 рр.

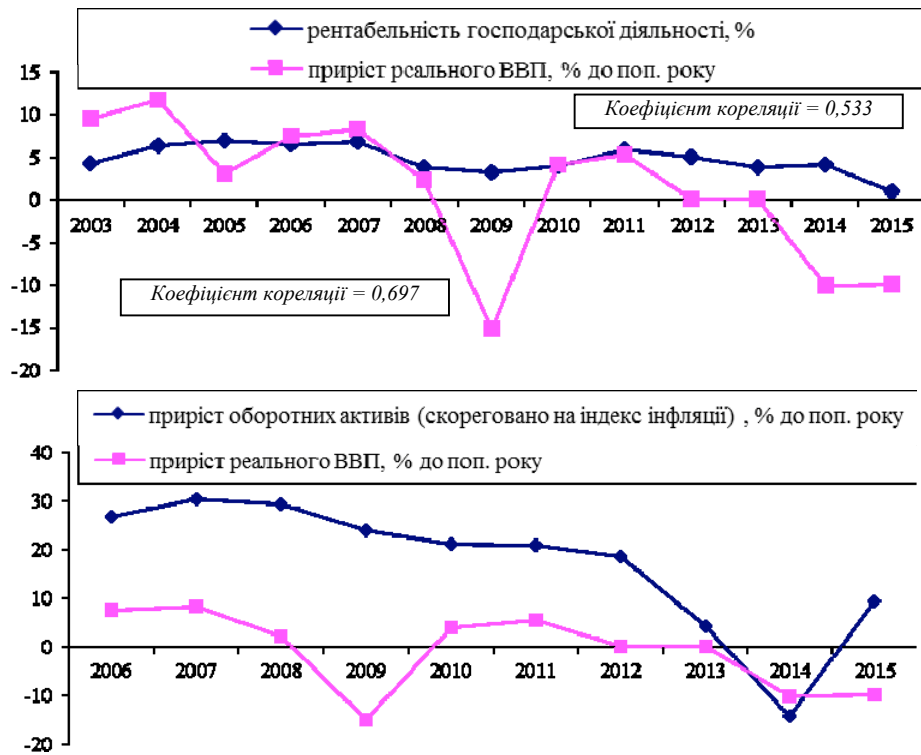

Рис. 7. Взаємозв'язок між реальним ВВП та оборотними активами і рентабельністю господарської діяльності в Україні (відповідно до концепції Кітчона), 2003–2015 рр.

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі [4;5].

Ринок праці є складовою ринкової системи, яка зазнає впливу та чинить вплив на макроекономічну динаміку. Основними показниками-індикаторами стану ринку праці є: рівень економічної активності; рівень зайнятості; рівень безробіття; навантаження на одне вільне робоче місце; частка економічно неактивного населення; індекс реальної заробітної плати. Кореляційний аналіз наявності взаємозв'язку між реальним ВВП і показниками національного ринку праці (табл. 3) демонструє, що найщільніший прямий зв'язок існує між реальним ВВП та індексом реальної заробітної плати. Тобто, чим більший приріст реального ВВП має місце, тим більший приріст реальної заробітної плати спостерігається.

Таблиця 3

**КОРЕЛЯЦІЙНИЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ РЕАЛЬНИМ ВВП
ТА ОСНОВНИМИ ПОКАЗНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ**

Роки	Приріст реального ВВП, % до попереднього року	Рівень економічної активності, %	Рівень зайнятості, %	Рівень безробіття, %	Навантаження на одне вільне робоче місце (вакансію), осіб	Частка економічно неактивного населення, %	Індекс реальної заробітної плати, %
	X	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6
1995	-12,1	67,9	64,0	5,6	2,0	24,3	110,6
1997	-3	70,8	64,5	8,9	20,0	22,6	96,6
1998	-2	70,8	62,8	11,3	30,0	22,6	96,2
1999	-0,1	62,2	55,0	11,6	24,0	27,4	91,1
2001	8,8	62,3	55,4	10,9	11,0	27,4	119,3
2002	5,3	61,9	56,0	9,6	9,0	27,6	118,2
2003	9,5	61,8	56,2	9,1	7,0	27,6	115,2
2004	11,8	62,0	56,7	8,6	6,0	27,5	123,8
2005	3,1	62,2	57,7	7,2	5,0	27,4	120,3
2006	7,5	62,2	57,9	6,8	5,0	37,8	118,3
2007	8,3	62,6	58,7	6,4	4,0	37,4	112,5
2008	2,3	63,3	59,3	6,4	10,0	36,7	106,3
2009	-15,1	63,3	57,7	8,8	8,0	36,7	90,8
2010	4,1	63,7	58,5	8,1	9,0	36,3	110,2
2011	5,4	64,3	59,2	7,9	8,0	35,7	108,7
2012	0,1	64,6	59,7	7,5	11,0	35,4	114,4
2013	0,1	65,0	60,3	7,2	10,0	35,0	108,2
2014	-10,1	71,4	56,6	9,3	14,0	37,6	93,5
2015	-9,9	71,5	56,7	9,1	19,0	37,6	79,8
Коефіцієнт кореляції		-0,6625	-0,3320	-0,0021	-0,2734	-0,0908	0,7525

Джерело: розраховано автором на основі [2; 5].

Діаграма розсіювання між реальним ВВП і реальною заробітною платою дозволяла побудувати лінію тренду та рівняння регресії (рис. 8). Рівняння регресії дозволило встановити, що приріст реальної заробітної плати в Україні досягається лише за умови приросту реального ВВП на рівні не нижче 6 % (табл. 4).

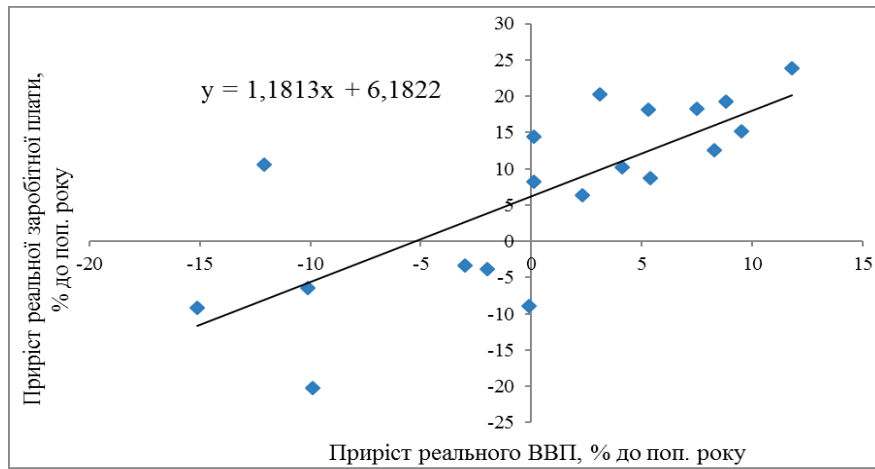

Рис. 8. Лінія тренду та рівняння регресії між реальним ВВП і реальною зарплатою

Таблиця 4

ПРИРІСТ РЕАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ВІДПОВІДНО ДО ЗМІНИ РЕАЛЬНОГО ВВП (РОЗРАХОВАНО ЗА РІВНЯННЯМ РЕГРЕСІЇ)

Приріст реального ВВП, %	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	6	7	8
Приріст реальної заробітної плати (розрахункове значення за рівнянням регресії), %	-5,0	-4,6	-4,1	-3,6	-3,1	-2,6	-2,2	-1,7	-1,2	-0,7	-0,2	0,2	0,7	1,2

Джерело: розраховано автором на основі [2; 5].

Таким чином, зростання реальної заробітної плати на національному ринку праці потребує досить значного приросту реального ВВП (6 % і більше). Показово, що додатний приріст реального ВВП не гарантує зростання реальної заробітної плати (приріст реального ВВП до 5 % супроводжується зниженням реальної заробітної плати).

Дивним з точки зору логічності є обернений взаємозв'язок між реальним ВВП і рівнем економічної активності та зайнятості населення. Так, кореляційний аналіз демонструє, що зростання реального ВВП супроводжується зниженням рівня економічної активності та зайнятості населення. Таку нелогічність у певній мірі можна пояснити методологічною неузгодженістю порівнюваних даних. Зокрема, динаміка реального ВВП обліковується Державною службою статистики за офіційною звітністю, а відповідно не враховує тіньової складової

ВВП. У той же час, рівень зайнятості, безробіття та економічної активності визначається за результатами вибіркових обстежень домогосподарств, що в більшій мірі враховує тінізацію соціально-трудових відносин. Таким чином, існує методологічна неузгодженість між відповідними показниками з точки зору врахування тінізації економічної та трудової діяльності.

Основним видом безробіття, що поширюється в період економічної кризи, є так зване циклічне безробіття. До циклічного безробіття призводить спад виробництва, тобто та фаза економічного циклу, яка характеризується недостатністю сукупних витрат. Коли сукупний попит на товари і послуги зменшується, рівень зайнятості та безробіття відповідно зменшується та збільшується. В періоди економічного спаду циклічне безробіття доповнює фрикційне і структурне. Зв'язок між безробіттям і реальним ВВП встановив Артур Оукен у 60-ті роки ХХ ст. Ця залежність одержала назву закону Оукена. Зміст його полягає в тому, що щорічний приріст реального ВВП приблизно на 3,0 % утримує рівень безробіття на постійному рівні. Кожні додаткові 2 (або 2,5) % приросту реального ВВП зменшують рівень безробіття на 1 %. Кількісно взаємозв'язок між темпами зростання ВВП і рівнем безробіття відповідно до закону Оукена відображає формула:

$$3 - \frac{V_1 - V_0}{V_0} \cdot 100 = 2,5 \cdot \frac{U_1 - U_0}{U_0} \cdot 100, \quad (1)$$

де V_1, V_0 – обсяги реального ВВП відповідно у поточному та базовому періоді;
 U_1, U_0 – рівні безробіття відповідно у поточному та базисному періоді.

Статистичні дослідження залежності між реальним ВВП і рівнем безробіття засвідчили, що в економіці України дія закону Оукена поки що чітко не простежується (табл. 5). Зокрема, протягом 1995–2000 рр. в умовах падіння реального ВВП, рівень безробіття на національному ринку праці суттєво зростає. У той же час, протягом 2001–2008 рр. зростання реального ВВП супроводжувалося зниженням рівня безробіття. Економічний спад, який мав місце у 2009, 2014–2015 рр., супроводжувався зростанням рівня безробіття.

Таблиця 5

СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА ЗАКОНУ ОУКЕНА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Роки	Фактичні показники		Розрахункові показники (відповідно до закону Оукена)		Відхилення фактичного рівня безробіття від розрахункового
	Приріст реального ВВП, % до поперед. року	Рівень безробіття, %	Приріст рівня безробіття	Рівень безробіття	
1995	-12,1	5,6	5,6	11,2	-5,6
1997	-3	8,9	2,2	11,2	-2,2
1998	-2	11,3	1,9	13,2	-1,9
1999	-0,1	11,6	1,1	12,7	-1,1

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5	6
2001	8,8	10,9	-2,1	8,8	2,1
2002	5,3	9,6	-0,9	8,8	0,9
2003	9,5	9,1	-2,4	6,6	2,4
2004	11,8	8,6	-3,3	5,3	3,3
2005	3,1	7,2	0,0	7,1	0,0
2006	7,5	6,8	-1,7	5,1	1,7
2007	8,3	6,4	-2,0	4,4	2,0
2008	2,3	6,4	0,3	6,7	-0,3
2009	-15,1	8,8	6,7	15,5	-6,7
2010	4,1	8,1	-0,4	7,7	0,4
2011	5,4	7,9	-0,9	7,0	0,9
2012	0,1	7,5	1,1	8,6	-1,1
2013	0,1	7,2	1,1	8,3	-1,1
2014	-10,1	9,3	4,9	14,2	-4,9
2015	-9,9	9,1	4,8	13,9	-4,8

Джерело: розраховано автором на основі [2; 5].

На перший погляд, такі закономірності зміни реального ВВП і безробіття цілком відповідають закону Оукена. Проте, кількісні показники зміни між відповідними показниками не в повній мірі відповідають закону Оукена (рис. 9).

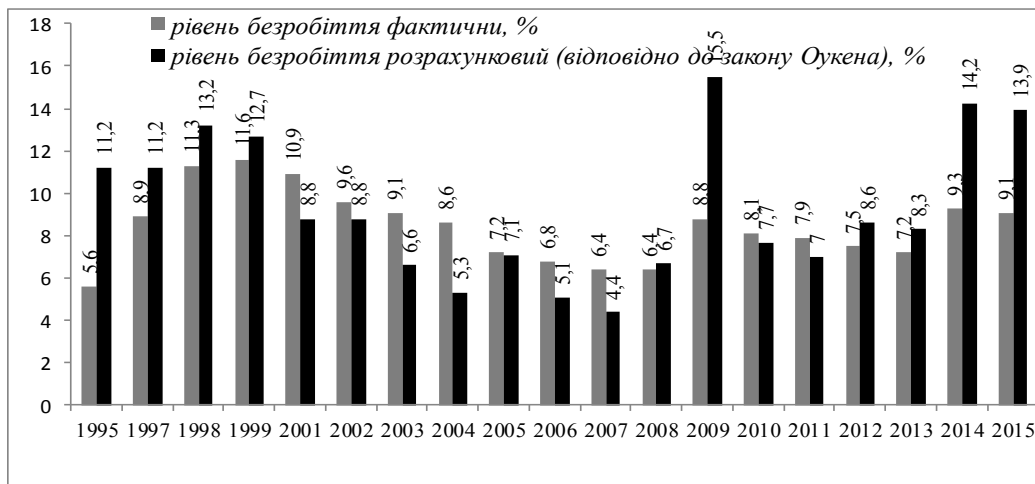

Рис. 9. Співвідношення між фактичним і розрахунковим рівнем безробіття (відповідно до закону Оукена), 1995–2015 рр.

Найбільші відхилення між розрахунковим та фактичним рівнем безробіття спостерігалися у 1995, 2009, 2014 та 2015 роках. Тобто, в періоди різкого економічного падіння дія закону Оукена в Україні порушується. У той же час, в періоди економічного зростання (2001–2007 рр.) спостерігається зворотна тенденція: фактичний рівень безробіття перевищує розрахунковий. З огляду на це, на жаль, здійснювати макроекономічне прогнозування в Україні на основі закону Оукена не доцільно.

Висновки. Економіка незалежної України характеризується низкою циклів різної тривалості: 1) середній цикл Кузнеца (1994–2014 рр.), в основі якого лежать демографічні зміни; 2) два середньострокові цикли Жугляра (1991–2002 рр.; 2003–2013 рр.), в основі яких лежить зміна інвестиційної активності; 3) п'ять короткострокових циклів Кітчана (1991–1996 рр.; 1997–2001 рр.; 2002–2005 рр.; 2006–2009 рр.; 2009–2014 рр.), в основі яких лежать зміни в оборотних коштах і в запасах матеріально-технічних цінностей. Циклічність економічного розвитку впливає на функціонування ринку праці. Зокрема, динаміка реального ВВП визначає зміну реальної заробітної плати (зростання реальної заробітної плати на національному ринку праці потребує приросту реального ВВП в обсязі не менше 6 %). У той же час, зростання реального ВВП в Україні супроводжується зниженням рівня економічної активності та зайнятості населення, що суперечить економічній логіці, проте, вважаємо, є свідченням тінізації ринку праці. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та реальним ВВП в Україні відповідно до закону Оукена чітко не простежується (в періоди різкого економічного спаду чи піднесення фактичний рівень безробіття суттєво відхиляється від розрахункового). Відтак, здійснювати макроекономічне прогнозування в Україні на основі закону Оукена не можливо.

Література

1. *Герец А.В.* Визначення економічної циклічності та підходи до класифікації економічних циклів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
2. Демографічна та соціальна статистика / Ринок праці: статистичні дані [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. *Довбенко М.В.* Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навчальний посібник / М.В. Довбенко. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. – 336 с.
4. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств: статистичні дані [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
5. Економічна статистика / Національні рахунки: статистичні дані [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
6. *Макконнелл К.Р., Брю С.Л.* Економікс: принципи, проблеми и политика: пер. с англ. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – М.: Инфра-М, 2007. – 940 с.
7. *Савченко А.Г.* Макроекономіка: [підручник] / А.Г. Савченко – [2-е вид.]. – К.: КНЕУ, 2007. – 448 с.
8. *Швецова Н.С.* Особливості циклічного розвитку глобальної економіки // Вісник Донецького національного університету, сер. «Економіка і право». – 2014. – Вип. 2. – С. 205–209.

References

1. Herez A.V. Vernadsky National Library of Ukraine. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
2. "Demographic and Social Statistics / Labor market: statistics." State Statistics Service of Ukraine. <http://ukrstat.gov.ua/>.
3. Dovbenko V.M. Suchasna ekonomichna teoriya (Ekonomichna nobelelohiya). Kyiv: Vydavnychy centr "Akademiya", 2005.
4. "Economic statistics / economic activities / Activities of companies: statistics." State Statistics Service of Ukraine. <http://ukrstat.gov.ua/>.
5. "Economic Statistics / National accounts: statistics." State Statistics Service of Ukraine. <http://ukrstat.gov.ua/>.
6. McConnell C. R., and S. L. Brue. Ekonomiks: principy, problemy i politika: per.s angl. Moscow: Ynfra-M, 2007.
7. Savchenko A.H. Makroekonomika. 2nd ed. Kyiv: KNEU, 2007.
8. Shvecova N. Je. "Osoblyvosti cyklichnogo rozvytku global'noi ekonomiky." Visnyk Donec'kogo nacional'nogo universytetu, ser. «Ekonomika i pravo», no. 2 (2014): 205–09.

ВЛИЯНИЕ ЦИКЛИЧНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НА РЫНОК ТРУДА УКРАИНЫ

Юрчик Г. Н., канд. экон. наук, доцент,
кафедры трудовых ресурсов и предпринимательства Национального университета водного хозяйства и природопользования

Аннотация. В статье обобщены теоретические концепции к определению и классификации видов экономических циклов; проведены аналитические исследования цикличности развития национальной экономики; обоснованы направления влияния экономических циклов на спрос, предложение и уровень заработной платы в качестве основных составляющих рынка труда; проведено статистическое исследование закономерностей функционирования национального рынка труда в соответствии с законом Оукена; обоснованы возможности регулирования рынка труда на основе макроэкономического прогнозирования.

Ключевые слова: экономический цикл, рынок труда, кризис, экономический подъем, ВВП, безработица, занятость, заработная плата.

IMPACT OF CYCLICITY OF ECONOMIC DEVELOPMENT ON THE NATIONAL LABOUR MARKET

G. Urchik, PhD,
National University of Water Management
and Environmental Engineering

Abstract. The cyclical nature of economic development is one of the market self-regulation feature. Economic dynamics is accompanied by significant changes in conditions of capital market, consumer goods and services,

technology, raw materials and labour market as well. Aim of the article is the grounding of the impact of cyclical economic development on the national labour market. Results. The essence and types of economic cycles on their duration are defined; levels, phases and stages of economic dynamics are investigated. Based on studies of real GDP growth, found that independent Ukraine's economy is characterized by several cycles of varying lengths: 1) the average Kuznets cycle (1994–2014), which is based on demographic changes; 2) two medium-term cycles Zhuhlyara (1991–2002; 2003–2013), based on a change in investment activity; 3) five short cycles Kitchyna (1991–1996; 1997–2001; 2002–2005; 2009–2014; 2006–2009.), which are based on changes in working capital and reserves of material and technical values. Cyclical economic development has an impact on the functioning of the labour market. Dynamics of real GDP determines the change in real wages. Real GDP growth in Ukraine is accompanied by a decline in economic activity and employment, contrary to economic logic; however, it is the evidence of the shadow labour market. The relationship between unemployment and real GDP in Ukraine according to Okun's law is not clearly traced. Therefore, the macroeconomic forecasting in Ukraine according to the Okun's law is not possible.

Keywords: economic cycle, labour market, crisis, economic growth, GDP, unemployment, employment, wages.

Стаття надійшла до редакції 16.02.2017